

Motion 1983/84:2084

**Börje Stensson m. fl.
Exporten av livsmedelsprodukter**

Bakgrund

Av varierande orsaker har exporten en mycket svag ställning i svensk livsmedelsindustri. Ingen annan svenska industribransch torde exportera en tillnärmelsevis så liten del av sin produktion som livsmedelsindustrin. Endast ett 30-tal av totalt ca 1 000 tillverkande livsmedelsföretag har minst en person anställd som på heltid arbetar med internationell marknadsföring. Dessa ca 30 företag svarade för ca 80 % av Sveriges totala export av högförädlade livsmedel år 1982, dvs. till ett värde av ca 1 miljard kronor av totalt ca 1,2 miljarder kronor.

Sveriges råvaruproducenter och förädlingsindustrier är i ett internationellt perspektiv mycket effektiva och konkurrenskraftiga. Trots detta var värdet av Sveriges import av högförädlade livsmedel år 1982 nästan tre gånger större än exporten.

Mot bakgrund av en utredning gjord av Exportrådet, Industriförbundet, LRF och Livsmedelsarbetareförbundet, som presenterades för dåvarande jordbruksministern i juni 1981 och som blev föremål för mycket positiva remissvar, bildade Sveriges exportråd i juli 1982 ett särskilt livsmedelssekreteriat, Swedish Food Promotion (SFP), i syfte att stärka exportens ställning i livsmedelsindustrin för att därigenom bl. a. öka exportens volym och lönsamhet. Exportrådets satsning på livsmedelsindustrin måste betraktas som unik både till sin omfattning och art. En ekonomisk ram för verksamheten med 8 milj. kr./år angavs som behövlig.

SFP fick före sitt första verksamhetsår 1982/83 anvisat en total budget på 5 milj. kr., varav 2 milj. kr. från Sveriges exportråd (statsanslag) och 3 milj. kr. från statens jordbruksnämnd (s. k. regleringsmedel). I november 1982 äskade SFP hos jordbruksnämnden om ytterligare 3 milj. kr. och fick i mars 1983 positivt besked om ytterligare 1 milj. kr. Den totala budgeten uppgick därmed till 6 milj. kr. för 1982/83, alltså 2 milj. kr. lägre än som ursprungligen angivits som behövligt.

SFP har prioriterat uppsökande verksamhet i Sverige och undersökande verksamhet i utlandet. Utåtriktad s. k. promotionverksamhet i utlandet, t. ex. mässor, annonskampanjer, varuhuskampanjer, butiksdemonstrationer etc. tar f. n. i anspråk en relativt liten andel av budgeten. Denna prioritering har gjorts i nära samråd med näringslivet och den styrgrupp med representanter för näringslivet som finns knuten till SFP.

På samma sätt som utrikesdepartementet tar ett totalansvar för exportfrämjandet i sin helhet, är det naturligt att jordbruksdepartementet tar ett

särskilt delansvar för exportfrämjandet inom livsmedelsområdet. Vi anser därför att regeringen genom jordbruks- och utrikesdepartementet i framtiden bör anvisa medlen för SFP:s finansiering över statsbudgeten.

Behovet av en långsiktig planering i samband med internationell marknadsföring kan inte nog betonas. SFP måste härvidlag kunna planera med minst samma framförhållning som industrin, bl. a. för att kunna framstå som föredöme och "leva som man lär". Besked om disponibla finansiella resurser fyra månader före verksamhetsårets början måste betraktas som ett minimikrav.

En totalbudget på 8 milj. kr./år synes oss rimlig om en nationell satsning på export av högförädlade livsmedel skall kunna anses som allvarligt menad. Vi föreslår att jordbruksnämnden får i uppdrag att omprioritera regleringsmedel till SFP. Andra länder i Västeuropa har i de flesta fall avsatt betydligt större summor av allmänna medel för samma ändamål. Det är inte ovanligt att enskilda, etablerade exportföretag satsar ännu större summor för en målmedveten inbrytning på en ny exportmarknad.

SFP:s verksamhet är väl förankrad inom näringslivet, och industrin är allmänt positiv till de prioriteringar av olika slag som SFP gjort i nära samråd med styrgruppen. De marknadsinvesteringar som näringslivet självt står för överstiger vida den angivna ramen för SFP.

De positiva, samhällsekonomiska effekterna av en ökad export av högförädlade livsmedel är odiskutabel, t. ex.:

- Exporten av högförädlade livsmedel sysselsätter redan ca 4 000 personer inom förädlingsindustrin. Enbart exportökningen 1982, ca 16 % i volym jämfört med 1981, innebär en räddad (alternativt ny) sysselsättning för ca 500 personer enbart inom förädlingsindustrin. Detta är således ett intressant och offensivt alternativ till andra mer traditionella sysselsättningskapande åtgärder.
- Export av högförädlade livsmedel ger Sverige ca 5—20 gånger större intäkter per volymenhet jämfört med motsvarande export av fiske- eller jordbruksråvaror, vilket har stor betydelse med tanke på Sveriges aktuella handels- och bytesbalans med omvärlden.
- En internationalisering av svensk livsmedelsindustri innebär på lång sikt en större motståndskraft mot import på den svenska hemmamarknaden.

Dessutom finns en mängd företagsekonomiska motiv för ökad export av högförädlade livsmedel, t. ex. bättre utnyttjande av ledig produktionskapacitet och riskspridning på flera marknader.

En grov bedömning ger vid handen att svensk livsmedelsindustri f. n. generellt har en ledig produktionskapacitet på ca 30—40 %.

Vi anser det rimligt och naturligt att de personer, företag och organisationer som har sin vardagliga gärning inom området internationell marknadsföring och exportfrämjande också får det grundläggande ansvaret för

SFP:s löpande ledning, styrning och kontroll.

För att verksamheten skall få avsedd effekt, bl. a. i vad avser sysselsättningen inom förädlingsindustrin, är en koncentration och kraftsamling gentemot högförädlade livsmedel nödvändig. En utökning av varuområdet till mindre förädlade livsmedel skulle kräva betydligt större finansiella resurser. Högförädlade livsmedel kan definieras som "i Sverige industriellt förädlade livsmedel som inte kräver ytterligare förädling i utlandet".

Stödet bör koncentreras till åtgärder med kostnader av initial- och/eller tröskelkaraktär. Det är främst exportoerfarna företag som har behov av ett sådant stöd. Aktiviteter av löpande promotionkaraktär, vilket är nödvändigt och aktuellt för etablerade exportföretag, är av en sådan karaktär och omfattning att SFP:s aktuella finansiella resurser måste anses vara otillräckliga.

Den internationella gruppen inom 1983 års livsmedelskommitté har i oktober 1983 funnit såsom "angeläget att SFP:s uppgifter och verksamhet snarast utreds" (s. 187).

Vi anser att det är för tidigt med en sådan utredning efter knappt två års verksamhet. Först efter ca fyra års verksamhet kan en utredning anses meningsfull och befogad.

"År 1982 svarade exporten av frihandelsvaror till EFTA och EG för ca 80 % av den högförädlade exportens totala värde."

"Exporten av icke frihandelsvaror inom den högförädlade sektorn till EFTA-länder och EG utgör endast ca 7 % av hela den högförädlade exporten."

Ovanstående citat ur internationella gruppens rapport (1983 års livsmedelskommitté, s. 180 och 182) illustrerar betydelsen av frihandel för framgångsrika, individuella företagssatsningar. Det är således inte tillräckligt med en professionell och aggressiv internationell marknadsföring från näringslivet sida. Marknadsföringen måste kombineras och samordnas med en offensiv handelspolitik.

Sammanfattning

Svensk livsmedelsindustri är i exportsammanhang en ur samhällsekonomisk synvinkel hittills nästan outnyttjad resurs. Exportrådets nystartade satsning på livsmedelsindustri bör på alla sätt uppmuntras och stödjas. Jordbruksdepartementet bör behandla Exportrådet på likartat sätt som utrikesdepartementet. Besked om framtida medel till disposition bör lämnas Exportrådet i god tid före varje nytt verksamhetsår. Styrningen av Swedish Food Promotion bör ske i nära samverkan mellan näringslivet och Exportrådets styrelse och ledning. Verksamheten bör koncentreras på exportoerfarna företag och högförädlade livsmedelsprodukter. Verksamheten bör utredas tidigast hösten 1986. Industrins aktiva marknadsföring bör samordnas med en mer offensiv handelspolitik.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts
 - a) om export av högförädlade livsmedelsprodukter
 - b) om verksamheten inom det särskilda livsmedelssekretariatet (SFP) inom Exportrådet,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om omprioritering av regleringsmedel från statens jordbruksnämnd enligt vad som anförts i motionen.

Stockholm den 25 januari 1984

BÖRJE STENSSON (fp)

LENNART BRUNANDER (c)

JAN-ERIK VIRGIN (m)